

การประเมินผลโครงการประกวดกิจกรรม ส่งเสริมทันตสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษา ในพื้นที่รับผิดชอบของศูนย์อนามัยที่ 2

พนิตเทพ ทัพพะรังสี* ท.บ.
เอื้ออารีย์ วัฒนธงชัย* ค.บ. (สุขศึกษา)

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อเปรียบเทียบความรู้ ความเชื่อทางทันตสุขภาพ พฤติกรรมการดูแลทันตสุขภาพ และผลกระทบจากสุขภาพช่องปากต่อการใช้ชีวิตประจำวัน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6 จำนวนทั้งสิ้น 889 คน เป็นนักเรียนของโรงเรียนส่งเสริมทันตสุขภาพดีเด่นระดับจังหวัด ปิงปประมาณ 2552 จำนวน 443 คน และนักเรียนของโรงเรียนเปรียบเทียบ จำนวน 446 คน โดยใช้แบบสอบถามความรู้ ความเชื่อด้านทันตสุขภาพ แบบสัมภาษณ์พฤติกรรมการดูแลทันตสุขภาพ และแบบสัมภาษณ์ผลกระทบจากสุขภาพช่องปากต่อการใช้ชีวิตประจำวัน สถิติที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา การวิเคราะห์ความสัมพันธ์โดย Chi-square test และการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยโดย independent t-test

ผลการศึกษา พบว่า นักเรียนของโรงเรียนส่งเสริมทันตสุขภาพดีเด่น ใช้เงินซื้อขนม น้ำหวาน น้ำอัดลมน้อยกว่าโรงเรียนเปรียบเทียบ, มีความรู้และความเชื่อเรื่องทันตสุขภาพดีกว่าโรงเรียนเปรียบเทียบ และได้รับผลกระทบจากสุขภาพช่องปากต่อการใช้ชีวิตประจำวันน้อยกว่านักเรียนจากโรงเรียนเปรียบเทียบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.05$) อย่างไรก็ตาม พบว่า ผลการดำเนินงานของโรงเรียนส่งเสริมทันตสุขภาพดีเด่นต่างหมวดกิจกรรมกัน มีความแตกต่างกัน และแตกต่างจากโรงเรียนเปรียบเทียบ

คำสำคัญ : การส่งเสริมทันตสุขภาพ โรงเรียนประถมศึกษา

บทนำ

การจัดกิจกรรมส่งเสริมทันตสุขภาพในกลุ่มเด็กวัยเรียน เป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพในการลดการเกิดโรคในช่องปาก รวมทั้งพัฒนาอนามัยในช่องปากและทำให้เกิดพฤติกรรมทันตสุขภาพที่พึงประสงค์ในกลุ่มวัยเรียน ซึ่งในประเทศไทยมีมาตรการต่างๆ มากมาย ตั้งแต่ระบบเฝ้าระวังทันตสุขภาพ การส่งเสริมพฤติกรรมเด็กในการเลือกบริโภคอาหาร การแปรงฟันด้วยยาสีฟันผสมฟลูออไรด์ จนกระทั่งผลักดันให้เจ้าของสุขภาพคือ ครู นักเรียน และชุมชน ดำเนินการเรื่องส่งเสริมทันตสุขภาพตนเอง เช่น ชมรมเด็กไทยทำได้ เรียนรู้คู่วัย และการสร้างกระแสการส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียน โดยการประกวด การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นต้น¹ การศึกษาของ Tolvanen M และคณะ พบว่า การดำเนินงานโครงการส่งเสริมทันตสุขภาพในหลายระดับ รวมถึงการให้ความรู้เรื่องการดูแลทันตสุขภาพและการบริโภคอาหารที่ถูกต้อง สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการดูแลทันตสุขภาพของเด็กวัยเรียนได้² ในปี พ.ศ. 2545 มีการกำหนดให้กิจกรรมการส่งเสริมทันตสุขภาพเข้าไปอยู่ในองค์ประกอบของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพด้วย³ รวมทั้งในโครงการเด็กไทยทำได้ในโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพซึ่งเกิดขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาสุขภาพที่พบมากในนักเรียนประถมศึกษา และโรคในช่องปาก ซึ่ง โรคฟันผุ ก็เป็นหนึ่งในปัญหาที่พบมากในเด็กนักเรียนประถมศึกษา⁴ และในปี พ.ศ.2548 มีโครงการประกวด กิจกรรมส่งเสริมทันตสุขภาพในโรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดกิจกรรมส่งเสริมทันตสุขภาพในโรงเรียน โดยแบ่งออกเป็น 3 หมวดกิจกรรม ได้แก่ หมวดที่ 1 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องทันตสุขภาพ หมวดที่ 2 การควบคุมการบริโภคอาหาร/ขนมที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ และหมวดที่ 3 การแปรงฟันหลังอาหารกลางวันทุกวัน

ด้วยยาสีฟันผสมฟลูออไรด์ โดยดำเนินการมา ตั้งแต่ปี พ.ศ.2548-2550 และปรับเปลี่ยนเป็นการประกวดคู่หูโรงเรียนส่งเสริมทันตสุขภาพ ในปี พ.ศ.2551-2553 มีโรงเรียนที่ชนะการประกวดเป็นโรงเรียนดีเด่นด้านการส่งเสริมทันตสุขภาพ ในพื้นที่รับผิดชอบของศูนย์อนามัยที่ 2 รวมทั้งสิ้น 21 โรงเรียน

ในปัจจุบัน ผลสำเร็จของการส่งเสริมสุขภาพเพื่อให้บรรลุสุขภาพดีตามนิยามใหม่นั้น แตกต่างอย่างชัดเจนจากการดำเนินงานทางการแพทย์เชิงชีววิทยาดั้งเดิม การแพทย์แบบเดิมใช้ดัชนีวัดโรคที่เน้นให้เห็นถึงความพิการและความตาย การดำเนินงานจึงเป็นการรักษาเพื่อพยายามกำจัดโรคหรือความพิการให้สิ้นไป รวมทั้งยึดอายุให้ถึงที่สุดด้วยการใช้เทคโนโลยี แต่ในที่สุดก็ตาย⁵ ในขณะที่การดำเนินงานตามนิยามสุขภาพแนวใหม่เน้นไปที่การดำเนินงานจึงไม่ได้อยู่เฉพาะการยืดอายุของอวัยวะหรือของบุคคลให้ยาวนาน แต่จะต้องทำให้ช่วงเวลาที่มิชิวติอ้อมีคุณภาพด้วย⁶ ดังนั้น ผลสำเร็จของการส่งเสริมสุขภาพช่องปากจึงไม่ได้หมายถึงการปราศจากโรคในช่องปากเท่านั้น แต่หมายถึงสภาวะของช่องปากที่ส่งผลให้บุคคลมีความอยู่ดีมีสุข ทั้งทางกายภาพ จิตใจ และสังคม⁷

เพื่อเป็นการประเมินผลโครงการประกวดกิจกรรมส่งเสริมทันตสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษา ในพื้นที่รับผิดชอบของศูนย์อนามัยที่ 2 สระบุรี ว่าส่งผลต่อนักเรียนประถมศึกษาในด้านความรู้ ความเชื่อ พฤติกรรมการดูแลทันตสุขภาพ และผลกระทบของช่องปากต่อคุณภาพชีวิต อย่างไรก็ตาม การศึกษานี้จึงมุ่งเน้นที่จะเปรียบเทียบความรู้ ความเชื่อ พฤติกรรมทันตสุขภาพ และผลกระทบจากสุขภาพช่องปากต่อการใช้ชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนส่งเสริมทันตสุขภาพดีเด่นและโรงเรียนทั่วไป

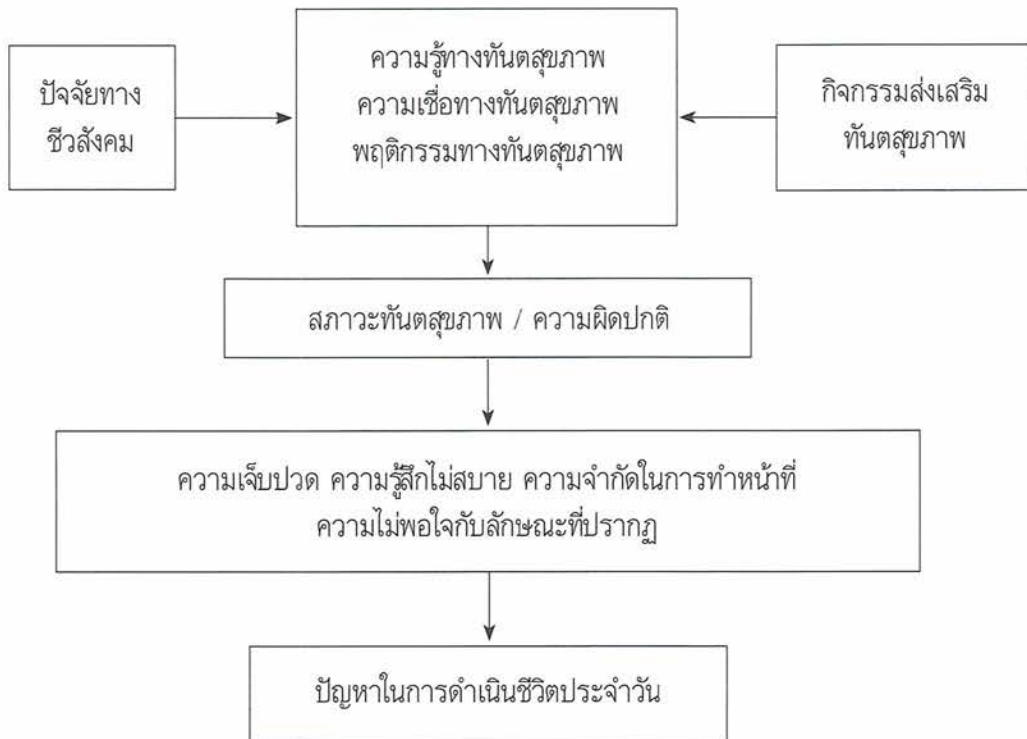
วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อเปรียบเทียบ ความรู้และความเชื่อทางทันตสุขภาพ พฤติกรรมการดูแลทันตสุขภาพ และผลกระทบจากสุขภาพช่องปากต่อการใช้ชีวิตประจำวัน

วัน ระหว่างนักเรียนของโรงเรียนส่งเสริมทันตสุขภาพดีเด่นระดับจังหวัดและโรงเรียนเปรียบเทียบโดยมีกรอบแนวคิดในการศึกษา (รูปที่ 1)

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดของการศึกษา

Fig. 1 Conceptual Framework

วัสดุอุปกรณ์และวิธีการ

1. กลุ่มตัวอย่าง

- นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 ที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนประถมศึกษาที่ได้รับเลือกให้เป็นโรงเรียนดีเด่นด้านการส่งเสริมทันตสุขภาพระดับจังหวัด ปี 2552 ในพื้นที่รับผิดชอบของศูนย์อนามัยที่ 2 สระบุรี จำนวน 443 คน แบ่งเป็น 3 หมวด ได้แก่

หมวดที่ 1 โรงเรียนดีเด่นด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องทันตสุขภาพ จำนวน 148 คน

หมวดที่ 2 โรงเรียนดีเด่นด้านการควบคุมการ

บริโภคอาหาร/ขนมที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ จำนวน 163 คน

หมวดที่ 3 โรงเรียนดีเด่นด้านการแปรงฟันหลังอาหารกลางวันทุกวันด้วยยาสีฟันผสมฟลูออไรด์ จำนวน 132 คน

- นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 ที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนที่มีลักษณะใกล้เคียงกับโรงเรียนดีเด่นทั้ง 3 หมวด โดยมีจำนวนนักเรียน ครู บุคลากรในโรงเรียน รวมทั้งมีสภาวะทางสังคม เศรษฐกิจและสภาพแวดล้อมคล้ายคลึง กับโรงเรียนดีเด่นด้านส่งเสริมทันตสุขภาพ จำนวน 446 คน

2. เครื่องมือเก็บข้อมูล ประกอบด้วย

- แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป ความรู้เรื่องทันตสุขภาพ และพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปาก
- แบบวัดความเชื่อด้านทันตสุขภาพ ประกอบด้วยประโยคบอกเล่า 12 ประโยค วัดโดยแบบวัดชนิดประเมินรวมค่า มีมาตร 6 หน่วย ประกอบทุกประโยคจาก “จริงที่สุด” “จริง” “ค่อนข้างจริง” “ค่อนข้างไม่จริง” “ไม่จริง” “ไม่จริงเลย” แบบวัดนี้สร้างโดยผู้วิจัย ตรวจสอบความเที่ยง (Reliability) โดยนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 ในโรงเรียนประถมศึกษาที่ไม่ใช่โรงเรียนที่ถูกเลือก จำนวน 30 คน และนำมาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สัมประสิทธิ์อัลฟา ค่าความเชื่อมั่นด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป ได้ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ 0.82 แบบวัดนี้สร้างโดย ดำรงธารงเลาหะพันธุ์ (2550)

- แบบสัมภาษณ์ผลกระทบจากสุขภาพช่องปากต่อการใช้ชีวิตประจำวัน ใช้ดัชนี Child – Oral impacts on Daily Performance (Child – OIDP) ทำการวัดผลใน 8 ประเด็น คือ การกิน การพูด การทำความสะอาดฟัน การพักผ่อน ผลกระทบต่ออารมณ์ การยิ้ม การเรียนและการเล่น แต่ละประเด็นมีการให้คะแนนความถี่ในการเกิด (Frequency) จาก 0 – 3 และความรุนแรง (Severity) จาก 0 – 3 เช่นกัน การสรุปผล นำค่าความถี่และความรุนแรงที่ได้มาคูณกัน แล้วจัดกลุ่มเป็น 6 ขนาดของการเกิดผลกระทบ (Intensity) จาก 0 – 9 คือ (0) ไม่มี (1) เล็กน้อยมาก (2) เล็กน้อย (3,4) ปานกลาง (6) รุนแรง และ (9) รุนแรงมาก⁸ แบบวัดนี้สร้างโดย สุดาตวง กฤษฎาพงษ์ (2552)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

- หลังจากคัดเลือกโรงเรียนส่งเสริมทันตสุขภาพดีเด่นและโรงเรียนเปรียบเทียบ คณะผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลในโรงเรียนที่ได้รับการคัดเลือก

โดยการสุ่มนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 ชั้นละ 25 คน เพื่อตอบแบบสอบถาม และสัมภาษณ์จนครบแล้วทำการตรวจสอบความถูกต้องและครบถ้วนของข้อมูลก่อนออกจากโรงเรียน

- ประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ คือ สถิติเชิงพรรณนาในรูป ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ การทดสอบไคสแควร์ (Chi – Square test) การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย โดย Independent t - test กำหนดระดับความเชื่อมั่นทางสถิติที่ 95% ($p\text{-value} = 0.05$)

ผลการศึกษา

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 ที่ศึกษาทั้งสิ้น 889 คน เป็นชาย 430 คน ร้อยละ 48.4 และเป็นหญิง 459 คน ร้อยละ 51.6 นับถือศาสนาพุทธจำนวนมากที่สุด 877 คน ร้อยละ 98.7 ได้รับการเลี้ยงดูโดยพ่อและแม่มากที่สุด 628 คน ร้อยละ 70.6 มีนักเรียนที่นำเงินมาโรงเรียนวันละ 11-20 บาทจำนวนมากที่สุด 307 คน ร้อยละ 34.5 และนักเรียนที่ใช้เงินซื้อขนม น้ำหวาน น้ำอัดลม น้อยกว่า 11 บาทจำนวนมากที่สุด 494 คน ร้อยละ 55.6 (ตารางที่ 1)

การใช้จ่ายเงินซื้อขนม น้ำหวาน น้ำอัดลม ของนักเรียนของโรงเรียนดีเด่น น้อยกว่านักเรียนของโรงเรียนเปรียบเทียบ และเมื่อพิจารณาแยกรายหมวดพบว่า นักเรียนของโรงเรียนดีเด่น หมวดที่ 2 ใช้จ่ายเงินซื้อขนม น้ำหวาน น้ำอัดลม น้อยกว่านักเรียนของโรงเรียนเปรียบเทียบมากที่สุด (ตารางที่ 2)

ความรู้เรื่องทันตสุขภาพของนักเรียน พบว่าความรู้ของนักเรียนของโรงเรียนดีเด่น หมวดที่ 1 และหมวดที่ 3 ไม่แตกต่างจากนักเรียนของโรงเรียนเปรียบเทียบในภาพรวม ในขณะที่ความรู้ของนักเรียนของโรงเรียนดีเด่น หมวดที่ 2 สูงกว่า

นักเรียนของโรงเรียนเปรียบเทียบ และเมื่อเปรียบเทียบในรายข้อ พบว่า นักเรียนของโรงเรียนดีเด่นหมวดที่ 1 มีความรู้ในเรื่องประโยชน์ของฟันมากกว่าโรงเรียนเปรียบเทียบ นักเรียนของโรงเรียนดีเด่นหมวดที่ 2 มีความรู้ในเรื่องสาเหตุของโรคฟันผุและกระบวนการเกิดโรคปริทันต์มากกว่าโรงเรียนเปรียบเทียบ และนักเรียนของโรงเรียนดีเด่น หมวดที่ 3 มีความรู้เรื่องสาเหตุของโรคฟันผุและการป้องกันโรคปริทันต์มากกว่าโรงเรียนเปรียบเทียบ (ตารางที่ 3) (ตารางที่ 4) (ตารางที่ 5)

ความเชื่อด้านทัศนสุขภาพ พบว่า คะแนนเฉลี่ยความเชื่อด้านทัศนสุขภาพของนักเรียนของโรงเรียนดีเด่น หมวดที่ 2 และหมวดที่ 3 สูงกว่าโรงเรียนเปรียบเทียบ ในขณะที่ คะแนนเฉลี่ยความเชื่อด้านทัศนสุขภาพของโรงเรียนดีเด่น หมวดที่ 1 ต่ำกว่าโรงเรียนเปรียบเทียบ เมื่อเปรียบเทียบแยกตามการรับรู้ พบว่า คะแนนเฉลี่ยการรับรู้ความรุนแรงของโรคในช่องปากของนักเรียนของโรงเรียนดีเด่น หมวดที่ 1 ต่ำกว่านักเรียนของโรงเรียนเปรียบเทียบ ในขณะที่ คะแนนเฉลี่ยการรับรู้ความรุนแรงของโรคในช่องปากของนักเรียนของโรงเรียนดีเด่น หมวดที่ 2 สูงกว่านักเรียนของโรงเรียนเปรียบเทียบ และคะแนนเฉลี่ยการรับรู้เรื่องประโยชน์และอุปสรรค ของนักเรียนของโรงเรียนดีเด่น หมวดที่ 3 สูงกว่าโรงเรียนเปรียบเทียบ (ตารางที่ 6) (ตารางที่ 7) (ตารางที่ 8)

ผลกระทบจากสุขภาพช่องปากต่อการใช้ชีวิตประจำวัน พบว่า นักเรียนของโรงเรียนดีเด่น หมวดที่ 1 ได้รับผลกระทบไม่แตกต่างจากโรงเรียนเปรียบเทียบ แต่พบว่า นักเรียนของโรงเรียนดีเด่น หมวดที่ 2 ได้รับผลกระทบมากกว่าโรงเรียนเปรียบเทียบ โดยเฉพาะในด้านการพูด การพักผ่อน การรักษาอาการ การยิ้ม และการเรียน ในขณะที่นักเรียนของโรงเรียนดีเด่น หมวดที่ 3 ได้รับผลกระทบมากกว่าโรงเรียนเปรียบเทียบ ในด้านการกิน การทำความสะอาด

สะอาดช่องปาก และการเรียน (ตารางที่ 9) (ตารางที่ 10) (ตารางที่ 11)

ผลกระทบจากสุขภาพช่องปากต่อการใช้ชีวิตประจำวันของนักเรียนของโรงเรียนดีเด่น หมวดที่ 1 หมวดที่ 2 และหมวดที่ 3 มีความแตกต่างกันในด้านการกิน การพูด การทำความสะอาดช่องปาก การพักผ่อน การรักษาอาการ การยิ้ม การเรียนและในภาพรวม โดยนักเรียนของโรงเรียนดีเด่น หมวดที่ 2 ได้รับผลกระทบในด้านการกิน การพูด การทำความสะอาดช่องปาก การพักผ่อน การรักษาอาการ การยิ้ม การเรียนและในภาพรวมมากกว่าโรงเรียนดีเด่น หมวดที่ 1 และหมวดที่ 3 (ตารางที่ 12)

บทวิจารณ์

การศึกษานี้ เป็นการเปรียบเทียบโรงเรียนที่ชนะเลิศการประกวดกิจกรรมส่งเสริมทัศนสุขภาพระดับจังหวัด ในโครงการประกวดกิจกรรมส่งเสริมทัศนสุขภาพของศูนย์อนามัยที่ 2 สระบุรี ในปีงบประมาณ 2552 กับโรงเรียนทั่วไป ซึ่งการคัดเลือกโรงเรียนเปรียบเทียบ พิจารณาจากโรงเรียนที่มีลักษณะทางกายภาพ จำนวนนักเรียนและบุคลากรในโรงเรียน สถานะทางเศรษฐกิจ สังคม ชุมชนรวมทั้งสภาพแวดล้อมใกล้เคียงกับโรงเรียนดีเด่นมากที่สุด เพื่อให้เห็นผลว่าโรงเรียนที่ดำเนินงานส่งเสริมทัศนสุขภาพอย่างจริงจัง ส่งผลกับเด็กนักเรียนอย่างไร

ผลจากการเปรียบเทียบความรู้เรื่องทัศนสุขภาพ พบว่า นักเรียนของโรงเรียนดีเด่น หมวดที่ 1 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องทัศนสุขภาพ มีความรู้เรื่องประโยชน์ของฟันดีกว่าโรงเรียนเปรียบเทียบ นักเรียนของโรงเรียนดีเด่น หมวดที่ 2 ควบคุมการบริโภคอาหาร/ขนมที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพมีความรู้เรื่องสาเหตุของการเกิดโรคฟันผุและกระบวนการเกิดโรคปริทันต์ดีกว่าโรงเรียนเปรียบเทียบ ซึ่งเป็นผลจากการให้ความรู้ในเรื่อง

อาหารที่ชัดเจนและเชื่อมโยงกับปัจจัยสำคัญของการเกิดโรคฟันผุ สำหรับนักเรียนของโรงเรียนดีเด่น หมวดที่ 3 การแปรงฟันหลังอาหารกลางวันทุกวัน ด้วยยาสีฟันผสมฟลูออไรด์ มีความรู้เรื่องสาเหตุของการเกิดโรคฟันผุ และการป้องกันการเกิดโรคปริทันต์ ดีกว่าโรงเรียนเปรียบเทียบกับ Mayer และคณะ ได้ติดตามความรู้และพฤติกรรมเด็กอายุ 13 – 16 ปี เป็นเวลา 5 ปี หลังเข้าร่วมโครงการทันตกรรมแบบผสมผสาน พบว่าการจัดโครงการที่มีประสิทธิภาพจะมีผลต่อความรู้และพฤติกรรม⁹

ในด้านความเชื่อทางทันตสุขภาพ พบว่านักเรียนของโรงเรียนดีเด่น หมวดที่ 2 การควบคุมการบริโภคอาหาร/ขนมที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ มีการรับรู้เรื่องความรุนแรงของโรคฟันผุ และนักเรียนของโรงเรียนดีเด่น หมวดที่ 3 การแปรงฟันหลังอาหารกลางวันทุกวันด้วยยาสีฟันผสมฟลูออไรด์ มีการรับรู้เรื่องประโยชน์ของพฤติกรรมและการจัดอุปสรรคแห่งพฤติกรรม ดีกว่าโรงเรียนเปรียบเทียบกับการศึกษาของ Hamasha และคณะ พบว่า การรับรู้ความรุนแรงและความเสี่ยง มีผลทำให้เกิดการรับรู้ภาวะการณัฏคามของโรค และการรับรู้ประโยชน์ของพฤติกรรมและจัดอุปสรรคแห่งพฤติกรรม มีผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้¹⁰

ผลการเปรียบเทียบในด้านพฤติกรรมทันตสุขภาพ พบว่า การใช้เงินในการซื้อขนม น้ำหวาน น้ำอัดลม, การบริโภคขนมถุงกรอบกรอบ ของนักเรียนโรงเรียนส่งเสริมทันตสุขภาพดีเด่น น้อยกว่านักเรียนโรงเรียนเปรียบเทียบกับ ซึ่งนับเป็นแนวโน้มที่ดีในการป้องกันโรคฟันผุในกลุ่มเด็กวัยเรียน จากการศึกษาของ Karjalainen S. พบว่าการบริโภคน้ำตาลมากเกินไปมีความจำเป็นทำให้เกิดโรคฟันผุเพิ่มขึ้น¹¹

การเปรียบเทียบผลกระทบจากสุขภาพช่องปากต่อการมีคุณภาพชีวิตที่ดีของนักเรียนในการศึกษานี้ ได้แสดงให้เห็นว่า นักเรียนของโรงเรียนดีเด่น ทั้ง 3 หมวด ได้รับผลกระทบจากสุขภาพช่อง

ปากน้อยกว่านักเรียนของโรงเรียนเปรียบเทียบกับ ซึ่งการศึกษาของ สูดาวง และคณะ (2547) พบว่าเด็กไทยมีผลกระทบของสุขภาพช่องปากต่อการใช้ชีวิตประจำวัน ร้อยละ 89.9¹² ในการศึกษาครั้งนี้ พบว่านักเรียนโรงเรียนส่งเสริมทันตสุขภาพดีเด่น หมวดที่ 1 หมวดที่ 2 และหมวดที่ 3 มีผลกระทบของสุขภาพช่องปากต่อการใช้ชีวิตประจำวัน ร้อยละ 85.14 ร้อยละ 88.34 และร้อยละ 51.55 ตามลำดับ

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษานี้ แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างของโรงเรียนส่งเสริมทันตสุขภาพดีเด่นกับโรงเรียนทั่วไป โดยเฉพาะในเรื่องการใช้เงินซื้อขนม น้ำหวาน น้ำอัดลม การกินขนมกรุบกรอบ รวมไปถึงการได้รับผลกระทบจากสุขภาพช่องปากต่อการใช้ชีวิตประจำวัน ซึ่งเป็นผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมทันตสุขภาพในโรงเรียน แต่เนื่องจากในการศึกษานี้ ไม่ได้มีการเปรียบเทียบกิจกรรมส่งเสริมทันตสุขภาพของโรงเรียนส่งเสริมทันตสุขภาพดีเด่นกับโรงเรียนที่นำมาเปรียบเทียบกับ ทำให้ยังไม่สามารถระบุได้อย่างชัดเจนถึงผลสัมฤทธิ์ของโครงการประกวดกิจกรรมส่งเสริมทันตสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษา รวมทั้งยังมีผลสำเร็จบางประเด็นที่มีความสำคัญต่อสุขภาพช่องปากของนักเรียน เช่น ความรู้ความเชื่อด้านทันตสุขภาพ พฤติกรรมการแปรงฟันที่ไม่พบว่ามีความแตกต่างกัน จึงควรได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่องในประเด็นต่าง ๆ เหล่านี้ เพื่อการบรรลุผลต่อการมีทันตสุขภาพที่ดีของนักเรียนต่อไป

คำขอบคุณ

การศึกษานี้ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากศูนย์อนามัยที่ 2 สระบุรี และได้รับความอนุเคราะห์จากท่านผู้อำนวยการศูนย์อนามัยที่ 2 ซึ่งเป็นที่ปรึกษาและเอื้ออำนวยให้ดำเนินการได้ประสบผลสำเร็จ

ผู้วิจัยขอขอบคุณ ทพญ.ปิยะดา ประเสริฐสม ร่วมมือและอำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวม
ผู้สนับสนุนในเรื่องการใช้ดัชนี OIDP ประเมินผล ข้อมูลและขอขอบคุณทันตบุคลากรในจังหวัดสระบุรี
กระทรวงของช่องปากต่อชีวิตประจำวัน ลพบุรี สิงห์บุรี และชัยนาทที่ช่วยประสานงานกับ
ผู้วิจัยขอขอบคุณผู้บริหารสถานศึกษาและ โรงเรียนเป้าหมาย
คณะครู ของโรงเรียนเป้าหมายทุกท่าน ที่ให้ความ

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5 และปีที่ 6 ของโรงเรียนส่งเสริมทันตสุขภาพดีเด่น และโรงเรียนเปรียบเทียบกับ (N = 889)

Table 1 Individual factor of grade 5 – 6 students from outstanding school of oral health promotion and statistical comparison school. (N = 889)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
- ชาย	430	48.4
- หญิง	459	51.6
ศาสนา		
- พุทธ	877	98.7
- อิสลาม	9	1.0
- คริสต์	3	0.3
ลักษณะการเลี้ยงดู		
- พ่อและแม่	628	70.6
- พ่อ หรือ แม่	89	10.0
- ปู่ย่า หรือ ตายาย	133	15.0
- ญาติ	27	3.0
- อื่น ๆ	6	0.7
จำนวนเงินที่นำมาโรงเรียน		
- น้อยกว่า 11 บาท	89	10.0
- 11 – 20 บาท	307	34.5
- 21 – 30 บาท	136	15.3
- 31 – 40 บาท	159	17.9
- มากกว่า 40 บาท	198	22.3
จำนวนเงินที่ใช้ซื้อขนม น้ำหวาน น้ำอัดลม		
- น้อยกว่า 11 บาท	494	55.6
- 11 – 20 บาท	279	31.6
- 21 – 30 บาท	61	6.9
- 31 – 40 บาท	35	3.9
- มากกว่า 40 บาท	20	2.2

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบจำนวนเงินที่ได้รับและการใช้จ่ายเงินระหว่างนักเรียนโรงเรียนส่งเสริมทันตสุขภาพดีเด่นและโรงเรียนกลุ่มเปรียบเทียบทางสถิติแยกตามหมวด

Table 2 The comparison of income and expense between students from outstanding school of oral health promotion and statistical comparison school

รายการ	โรงเรียนส่งเสริม ทันตสุขภาพดีเด่น Mean (SD)	โรงเรียนกลุ่ม เปรียบเทียบ Mean (SD)	T-test	P-value
รวมทุกหมวด				
จำนวนเงินที่นักเรียนนำมาโรงเรียน	32.28 (18.6)	32.07 (17.6)	-0.180	0.857
จำนวนเงินที่นักเรียนใช้ซื้อขนมถุง/ น้ำหวาน/น้ำอัดลม/ของหวาน	13.00 (10.1)	15.94 (10.7)	4.200	0.000*
หมวดที่ 1 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้				
จำนวนเงินที่นักเรียนนำมาโรงเรียน	37.63 (13.32)	39.99 (17.83)	-1.347	0.179
จำนวนเงินที่นักเรียนใช้ซื้อขนมถุง/ น้ำหวาน/น้ำอัดลม/ของหวาน	15.82 (10.46)	19.09 (12.03)	-2.593	0.010*
หมวดที่ 2 การควบคุมการบริโภคอาหาร				
จำนวนเงินที่นักเรียนนำมาโรงเรียน	21.96 (10.59)	26.54 (14.63)	-3.123	0.002*
จำนวนเงินที่นักเรียนใช้ซื้อขนมถุง/ น้ำหวาน/น้ำอัดลม/ของหวาน	10.49 (6.13)	14.68 (10.13)	-4.341	0.000*
หมวดที่ 3 การแปรงฟันหลังอาหารกลางวัน				
จำนวนเงินที่นักเรียนนำมาโรงเรียน	39.05 (24.89)	27.81 (16.59)	4.288	0.000*
จำนวนเงินที่นักเรียนใช้ซื้อขนมถุง/ น้ำหวาน/น้ำอัดลม/ของหวาน	12.93 (12.62)	13.16 (8.18)	-0.171	0.864

* ระดับความเชื่อมั่นที่ 95 %

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เรื่องทันตสุขภาพของนักเรียนโรงเรียนส่งเสริมทันตสุขภาพดีเด่นด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และโรงเรียนกลุ่มเปรียบเทียบทางสถิติ

Table 3 The relationships between knowledge about oral health of school children from outstanding school of oral health education program and statistical comparison school

ความรู้รายข้อ	โรงเรียนส่งเสริม ทันตสุขภาพดีเด่น N = 148 (%)	โรงเรียนกลุ่ม เปรียบเทียบ N = 170 (%)	X ²	P-value
1. ประโยชน์ของฟัน	85.81	76.47	4.452	0.035*
2. สาเหตุของการเกิดฟันผุ	88.51	93.53	2.479	0.115
3. ลักษณะของฟันผุ	4.05	12.94	7.782	0.005*
4. ขนมหี่เสี่ยงต่อฟันผุ	74.15	79.41	1.231	0.267
5. แหล่งที่ได้รับฟลูออไรด์	72.97	75.88	0.353	0.553
6. ช่วงเวลาสำคัญในการแปรงฟัน	1.35	5.88	4.473	0.034*
7. การกินขนมก่อนนอนโดยไม่ทำ ความสะอาดช่องปาก	43.92	52.94	2.578	0.108
8. การป้องกันโรคปริทันต์	80.40	82.35	0.199	0.656
9. กระบวนการเกิดโรคปริทันต์	8.84	11.17	0.473	0.492
10. ลักษณะของแปรงสีฟันที่ดี	71.23	72.94	1.226	0.542
คะแนนรวม	Mean (SD)	Mean (SD)	T-test	P-value
คะแนนรวมความรู้	5.36 (1.46)	5.63 (1.50)	-1.645	0.101

* ระดับความเชื่อมั่นที่ 95 %

ตารางที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เรื่องทันตสุขภาพของนักเรียนโรงเรียนส่งเสริมทันตสุขภาพดีเด่นด้านการควบคุมการบริโภคอาหารที่มีผลต่อสุขภาพช่องปากและโรงเรียนกลุ่มเปรียบเทียบทางสถิติ

Table 4 The relationships between knowledge about oral health of school children from outstanding school of diet control program and statistical comparison school

ความรู้รายข้อ	โรงเรียนส่งเสริม ทันตสุขภาพดีเด่น N = 162 (%)	โรงเรียนกลุ่ม เปรียบเทียบ N = 146 (%)	X ²	P-value
1. ประโยชน์ของฟัน	80.24	73.28	2.097	0.148
2. สาเหตุของการเกิดฟันผุ	90.12	82.19	4.102	0.043*
3. ลักษณะของฟันผุ	8.64	10.27	0.240	0.624
4. ขนมหี่เสี่ยงต่อฟันผุ	80.74	78.76	0.156	0.666
5. แหล่งที่ได้รับฟลูออไรด์	68.32	68.49	0.001	0.974
6. ช่วงเวลาสำคัญในการแปรงฟัน	2.50	2.73	0.017	0.896
7. การกินขนมก่อนนอนโดยไม่ทำ ความสะอาดช่องปาก	49.69	52.73	0.285	0.593
8. การป้องกันโรคปริทันต์	77.02	73.67	0.385	0.535
9. กระบวนการเกิดโรคปริทันต์	30.63	6.71	27.728	0.000*
10. ลักษณะของแปรงสีฟันที่ดี	62.50	56.84	1.014	0.314
คะแนนรวม	Mean (SD)	Mean (SD)	T-test	P-value
คะแนนรวมความรู้	5.522 (1.533)	5.061 (1.636)	2.536	0.012*

* ระดับความเชื่อมั่นที่ 95 %

ตารางที่ 5 ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เรื่องทันตสุขภาพของนักเรียนโรงเรียนส่งเสริมทันตสุขภาพดีเด่นด้านการแปรงฟันหลังอาหารกลางวันและโรงเรียนกลุ่มเปรียบเทียบทางสถิติ

Table 5 The relationships between knowledge about oral health of school children from outstanding school of brushing after lunch program and statistical comparison school

ความรู้รายชื่อ	โรงเรียนส่งเสริม ทันตสุขภาพดีเด่น N = 132 (%)	โรงเรียนกลุ่ม เปรียบเทียบ N = 130 (%)	X ²	P-value
1. ประโยชน์ของฟัน	75.00	73.84	0.04	0.831
2. สาเหตุของการเกิดฟันผุ	97.73	91.53	4.960	0.026*
3. ลักษณะของฟันผุ	16.03	14.61	0.101	0.751
4. ขนมหี่เสี่ยงต่อฟันผุ	84.10	77.69	1.737	0.188
5. แหล่งที่ได้รับฟลูออไรด์	66.66	70.76	0.513	0.474
6. ช่วงเวลาสำคัญในการแปรงฟัน	6.81	10.00	0.862	0.353
7. การกินขนมก่อนนอนโดยไม่ทำ ความสะอาดช่องปาก	58.78	49.23	2.395	0.122
8. การป้องกันโรคปริทันต์	90.15	81.53	4.006	0.045*
9. กระบวนการเกิดโรคปริทันต์	20.45	20.00	0.008	0.927
10. ลักษณะของแปรงสีฟันที่ดี	71.97	76.15	0.597	0.440
คะแนนรวม	Mean (SD)	Mean (SD)	T-test	P-value
คะแนนรวมความรู้	5.846 (1.343)	5.653(1.536)	1.050	0.295

* ระดับความเชื่อมั่นที่ 95 %

ตารางที่ 6 การเปรียบเทียบความเชื่อด้านทันตสุขภาพระหว่างโรงเรียนส่งเสริมทันตสุขภาพดีเด่นด้านการจัดการกรรมการเรียนรู้และโรงเรียนกลุ่มเปรียบเทียบทางสถิติ

Table 6 Compare mean of attitude of oral health between school children from outstanding school of oral health education program and statistical comparison school.

ความรู้รายข้อ	โรงเรียนส่งเสริม ทันตสุขภาพดีเด่น Mean (SD)	โรงเรียนกลุ่ม เปรียบเทียบ Mean (SD)	T-test	P-value
1. การรับรู้ความรุนแรง	4.01 (0.95)	4.26 (1.03)	-2.210	0.028*
- อันตรายของฟันผุต่อร่างกาย	3.85 (1.88)	4.32 (1.85)	-2.248	0.025*
- ผลกระทบต่อชีวิตประจำวัน	3.96 (1.52)	4.24 (1.57)	-1.615	0.107
- ผลกระทบจากเหงือกอักเสบ	4.19 (1.39)	4.22 (1.51)	-0.173	0.862
2. การรับรู้ความเสี่ยง	3.33 (0.91)	3.46 (0.99)	-1.221	0.223
- ปัจจัยเสี่ยงของการเกิดโรคเหงือกอักเสบ	3.51 (1.41)	3.34 (1.49)	1.068	0.287
- ความเสี่ยงของอาหารกับฟันผุ	4.23 (1.59)	4.49 (1.47)	-1.540	0.125
- ความคิดเห็นเรื่องขนมหวานกับเด็ก	2.27 (1.39)	2.56 (1.54)	-1.783	0.075
3. การรับรู้ประโยชน์และอุปสรรค	3.26 (0.64)	3.29 (0.72)	-0.439	0.661
- ช่วงเวลาสำคัญในการแปรงฟัน	1.61 (0.91)	1.74 (1.17)	-1.091	0.276
- วิธีใช้ยาสีฟัน	3.45 (1.41)	3.58 (1.33)	-0.850	0.396
- สรรพคุณของน้ำยาบ้วนปาก	2.83 (1.22)	2.69 (1.26)	0.968	0.334
- ความกลัวหมอฟัน	4.74 (1.42)	4.55 (1.48)	1.174	0.241
- ทักษะการดูแลสุขภาพช่องปากด้วยตนเอง	2.12 (1.26)	2.45 (1.55)	-2.068	0.039*
- การเลือกอาหารว่างที่มีประโยชน์	4.80 (1.61)	4.74 (1.43)	0.329	0.743
4. ภาพรวมความเชื่อ	3.45 (0.52)	3.58 (0.59)	-1.986	0.048*

* ระดับความเชื่อมั่นที่ 95 %

ตารางที่ 7 การเปรียบเทียบความเชื่อด้านทันตสุขภาพระหว่างโรงเรียนส่งเสริมทันตสุขภาพดีเด่นด้านการควบคุมการบริโภคอาหารและโรงเรียนกลุ่มเปรียบเทียบทางสถิติ

Table 7 Compare mean of attitude of oral health between school children from outstanding school of diet control program and statistical comparison school.

ความรู้อย่างข้อ	โรงเรียนส่งเสริม ทันตสุขภาพดีเด่น Mean (SD)	โรงเรียนกลุ่ม เปรียบเทียบ Mean (SD)	T-test	P-value
1. การรับรู้ความรุนแรง	4.29 (0.96)	3.98 (0.79)	3.086	0.002*
- อันตรายของฟันผุต่อร่างกาย	4.72 (1.77)	4.08 (1.55)	3.365	0.001*
- ผลกระทบต่อชีวิตประจำวัน	4.01 (1.83)	4.14 (1.40)	-0.706	0.480
- ผลกระทบจากเหงือกอักเสบ	4.15 (1.45)	3.71 (1.17)	2.923	0.004*
2. การรับรู้ความเสี่ยง	3.69 (0.99)	3.54 (0.84)	1.467	0.143
- ปัจจัยเสี่ยงของการเกิดโรคเหงือกอักเสบ	3.64 (1.43)	3.73 (1.30)	-0.524	0.601
- ความเสี่ยงของอาหารกับฟันผุ	4.40 (1.56)	4.40 (1.44)	0.016	0.987
- ความคิดเห็นเรื่องขนมหวานกับเด็ก	3.00 (1.56)	2.49 (1.47)	2.958	0.003*
3. การรับรู้ประโยชน์และอุปสรรค	3.34 (0.59)	3.20 (0.64)	1.946	0.053
- ช่วงเวลาสำคัญในการแปรงฟัน	1.85 (1.01)	1.80 (1.15)	0.428	0.669
- วิธีใช้ยาสีฟัน	3.26 (1.39)	3.43 (1.26)	-1.149	0.252
- สรรพคุณของน้ำยาบ้วนปาก	2.93 (1.15)	2.84 (1.13)	0.683	0.495
- ความกลัวหมอฟัน	4.72 (1.41)	4.34 (1.61)	2.191	0.029*
- ทักษะการดูแลสุขภาพช่องปากด้วยตนเอง	2.16 (1.51)	2.04 (1.23)	0.737	0.462
- การเลือกอาหารว่างที่มีประโยชน์	5.02 (1.35)	4.78 (1.32)	1.558	0.120
4. ภาพรวมความเชื่อ	3.67 (0.49)	3.48 (0.48)	3.297	0.001*

* ระดับความเชื่อมั่นที่ 95 %

ตารางที่ 8 การเปรียบเทียบความเชื่อด้านทันตสุขภาพระหว่างโรงเรียนส่งเสริมทันตสุขภาพดีเด่นด้านการแปรงฟันหลังอาหารกลางวันและโรงเรียนกลุ่มเปรียบเทียบทางสถิติ

Table 8 Compare mean of attitude of oral health between school children from outstanding school of brushing after lunch program and statistical comparison school

ความรู้อย่างข้อ	โรงเรียนส่งเสริม ทันตสุขภาพดีเด่น Mean (SD)	โรงเรียนกลุ่ม เปรียบเทียบ Mean (SD)	T-test	P-value
1. การรับรู้ความรุนแรง	4.21 (0.96)	4.10 (0.98)	0.853	0.394
- อันตรายของฟันผุต่อร่างกาย	4.43 (1.65)	4.41 (1.79)	0.113	0.910
- ผลกระทบต่อชีวิตประจำวัน	4.10 (1.51)	4.05 (1.54)	0.241	0.810
- ผลกระทบจากเหงือกอักเสบ	4.09 (1.37)	3.86 (1.66)	1.220	0.224
2. การรับรู้ความเสี่ยง	3.72 (0.92)	3.85 (1.03)	-1.076	0.283
- ปัจจัยเสี่ยงของการเกิดโรคเหงือกอักเสบ	3.83 (1.29)	3.62 (1.37)	1.281	0.201
- ความเสี่ยงของอาหารกับฟันผุ	4.40 (1.49)	4.67 (1.51)	-1.428	0.154
- ความคิดเห็นเรื่องขนมหวานกับเด็ก	2.91 (1.54)	3.27 (1.85)	-1.709	0.089
3. การรับรู้ประโยชน์และอุปสรรค	3.49 (0.61)	3.23 (0.69)	3.158	0.002*
- ช่วงเวลาสำคัญในการแปรงฟัน	2.03 (1.25)	1.57 (1.01)	3.272	0.001*
- วิธีใช้ยาสีฟัน	3.70 (1.21)	3.58 (1.41)	0.708	0.479
- สรรพคุณของน้ำยาบ้วนปาก	2.88 (1.13)	2.89 (1.35)	-0.088	0.930
- ความกลัวหมอฟัน	4.89 (1.19)	4.58 (1.45)	1.923	0.056
- ทักษะการดูแลสุขภาพช่องปากด้วยตนเอง	2.35 (1.27)	1.95 (1.25)	2.546	0.011*
- การเลือกอาหารว่างที่มีประโยชน์	5.04 (1.27)	4.82 (1.43)	1.332	0.184
4. ภาพรวมความเชื่อ	3.74 (0.49)	3.60 (0.51)	2.162	0.032*

* ระดับความเชื่อมั่นที่ 95 %

ตารางที่ 9 ความสัมพันธ์ของนักเรียนที่ได้รับผลกระทบจากสุขภาพช่องปากต่อการใช้ชีวิตประจำวัน ตามขนาดของผลกระทบระหว่างโรงเรียนส่งเสริมทันตสุขภาพดีเด่นด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และโรงเรียนกลุ่มเปรียบเทียบทางสถิติ

Table 9 The relationships of the intensity of Child – Oral Impacts on Daily Performances index of outstanding school of oral health education program and statistical comparison school.

ผลกระทบ	โรงเรียน	ขนาดของผลกระทบ (Intensity)						P-value
		ไม่มี	เล็กน้อย มาก	เล็กน้อย	ปาน กลาง	รุนแรง	รุนแรง มาก	
การกิน	โรงเรียนดีเด่น	26.72	21.92	28.76	15.76	6.16	0.68	0.868
	โรงเรียนเปรียบเทียบ	21.18	27.65	27.65	17.05	5.29	1.17	
การพูด	โรงเรียนดีเด่น	81.08	8.10	5.40	3.38	0.68	1.36	0.931
	โรงเรียนเปรียบเทียบ	80.58	9.41	4.12	4.71	0.59	0.59	
การทำความสะอาด	โรงเรียนดีเด่น	57.82	14.97	9.52	9.52	6.80	1.37	0.485
	โรงเรียนเปรียบเทียบ	55.29	15.88	12.35	8.24	3.53	4.71	
การพักผ่อน	โรงเรียนดีเด่น	85.03	6.12	4.08	2.04	2.73	0	0.532
	โรงเรียนเปรียบเทียบ	84.70	4.71	5.88	1.76	1.18	1.77	
อารมณ์	โรงเรียนดีเด่น	81.08	6.08	6.08	3.38	0.68	0.68	0.147
	โรงเรียนเปรียบเทียบ	70.59	7.65	8.23	9.41	2.35	1.77	
การยิ้ม	โรงเรียนดีเด่น	75.68	7.43	5.40	6.76	2.70	2.03	0.907
	โรงเรียนเปรียบเทียบ	71.17	8.23	8.82	7.06	2.36	2.36	
การเรียนรู้	โรงเรียนดีเด่น	88.51	0.68	6.08	3.37	0.68	0.68	0.051
	โรงเรียนเปรียบเทียบ	79.41	5.87	4.12	4.71	1.77	4.13	
การเข้าสังคม	โรงเรียนดีเด่น	77.70	8.11	9.46	3.37	0.68	0.68	0.724
	โรงเรียนเปรียบเทียบ	74.12	10.59	7.06	4.12	2.35	1.76	
สรุป	โรงเรียนดีเด่น	14.86	74.32	8.78	2.04	0	0	0.075
	โรงเรียนเปรียบเทียบ	8.23	79.41	5.88	4.71	1.76	0	

* ระดับความเชื่อมั่นที่ 95 %

ตารางที่ 10 ความสัมพันธ์ของนักเรียนที่ได้รับผลกระทบจากสุขภาพช่องปากต่อการใช้ชีวิตประจำวัน ตามขนาดของผลกระทบระหว่างโรงเรียนส่งเสริมทันตสุขภาพดีเด่นด้านการควบคุมการบริโภคอาหารที่มีผลต่อสุขภาพช่องปากและโรงเรียนกลุ่มเปรียบเทียบทางสถิติ

Table 10 The relationships of the intensity of Child – Oral Impacts on Daily Performances index of outstanding school of diet control program and statistical comparison school.

ผลกระทบ	โรงเรียน	ขนาดของผลกระทบ (Intensity)						P-value
		ไม่มี	เล็กน้อย มาก	เล็กน้อย	ปาน กลาง	รุนแรง	รุนแรง มาก	
การกิน	โรงเรียนดีเด่น	20.24	34.97	30.06	10.43	3.07	1.23	0.273
	โรงเรียนเปรียบเทียบ	17.12	26.71	29.45	19.18	5.48	2.05	
การพูด	โรงเรียนดีเด่น	58.28	27.61	8.59	2.45	2.45	0.62	0.029*
	โรงเรียนเปรียบเทียบ	73.97	13.69	6.17	3.43	2.06	0.68	
การทำความสะอาด	โรงเรียนดีเด่น	42.33	28.23	19.02	7.36	2.45	0.61	0.710
	โรงเรียนเปรียบเทียบ	42.47	23.97	17.12	10.96	3.42	2.06	
การพักผ่อน	โรงเรียนดีเด่น	58.89	23.93	11.66	3.68	1.84	06	0.000*
	โรงเรียนเปรียบเทียบ	78.08	5.48	6.17	7.53	1.37	1.37	
อารมณ์	โรงเรียนดีเด่น	49.69	25.77	12.88	9.20	1.23	1.23	0.002*
	โรงเรียนเปรียบเทียบ	64.38	7.54	11.64	10.96	2.74	2.74	
การยิ้ม	โรงเรียนดีเด่น	47.85	28.83	9.82	9.82	1.84	1.84	0.024*
	โรงเรียนเปรียบเทียบ	68.49	16.44	8.23	4.79	1.37	0.68	
การเรียนรู้	โรงเรียนดีเด่น	63.80	23.93	4.91	3.68	1.84	1.84	0.001*
	โรงเรียนเปรียบเทียบ	82.87	5.48	4.12	5.48	1.37	0.68	
การเข้าสังคม	โรงเรียนดีเด่น	64.42	20.24	9.20	4.29	1.23	0.62	0.687
	โรงเรียนเปรียบเทียบ	66.43	15.07	10.27	6.16	1.38	0.69	
สรุป	โรงเรียนดีเด่น	11.66	72.39	15.34	0.61	0	0	0.651
	โรงเรียนเปรียบเทียบ	13.01	73.29	11.64	1.37	0.69	0	

* ระดับความเชื่อมั่นที่ 95 %

ตารางที่ 11 ความสัมพันธ์ของนักเรียนที่ได้รับผลกระทบจากสุขภาพช่องปากต่อการใช้ชีวิตประจำวัน ตามขนาดของผลกระทบระหว่างโรงเรียนส่งเสริมทันตสุขภาพดีเด่นด้านการแปรงฟันหลังอาหารกลางวันและโรงเรียนกลุ่มเปรียบเทียบทางสถิติ

Table 11 The relationships of the intensity of Child – Oral Impacts on Daily Performances index of outstanding school of brushing after lunch program and statistical comparison school.

ผลกระทบ	โรงเรียน	ขนาดของผลกระทบ (Intensity)						P-value
		ไม่มี	เล็กน้อย มาก	เล็กน้อย	ปาน กลาง	รุนแรง	รุนแรง มาก	
การกิน	โรงเรียนดีเด่น	55.30	20.45	15.15	7.58	1.52	0	0.000*
	โรงเรียนเปรียบเทียบ	38.46	10.00	20.00	19.23	9.23	3.08	
การพูด	โรงเรียนดีเด่น	87.88	6.81	3.03	1.52	0.76	0	0.742
	โรงเรียนเปรียบเทียบ	89.88	3.08	5.38	1.54	0.77	0	
การทำควม สะอาด	โรงเรียนดีเด่น	63.64	15.91	3.79	12.89	3.79	0	0.010*
	โรงเรียนเปรียบเทียบ	65.39	6.92	14.62	6.92	5.38	0.77	
การพักผ่อน	โรงเรียนดีเด่น	87.88	7.57	3.03	0	1.52	0	0.520
	โรงเรียนเปรียบเทียบ	84.61	5.38	6.15	0.77	2.32	0.77	
อารมณ์	โรงเรียนดีเด่น	80.30	8.33	6.06	3.03	2.27	0	0.232
	โรงเรียนเปรียบเทียบ	88.46	2.31	5.38	1.54	1.54	0.77	
การยิ้ม	โรงเรียนดีเด่น	81.06	9.85	2.27	5.30	1.52	0	0.164
	โรงเรียนเปรียบเทียบ	88.45	3.08	3.08	2.31	1.54	1.54	
การเรียนรู้	โรงเรียนดีเด่น	84.85	12.13	1.51	0	1.51	0	0.030*
	โรงเรียนเปรียบเทียบ	86.92	3.85	5.38	0	2.31	1.54	
การเข้าสังคม	โรงเรียนดีเด่น	81.06	12.12	5.30	0.76	0.76	0	0.086
	โรงเรียนเปรียบเทียบ	87.69	3.08	3.84	3.08	1.54	0.77	
สรุป	โรงเรียนดีเด่น	45.45	50.00	3.79	0.76	0	0	0.659
	โรงเรียนเปรียบเทียบ	30.77	61.54	3.08	3.85	0.77	0	

* ระดับความเชื่อมั่นที่ 95 %

ตารางที่ 12 ความสัมพันธ์ของนักเรียนที่ได้รับผลกระทบจากสุขภาพช่องปากต่อการใช้ชีวิตประจำวัน ตามขนาดของผลกระทบระหว่างโรงเรียนส่งเสริมทันตสุขภาพดีเด่นด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการควบคุมการบริโภคอาหาร และด้านการแปรงฟันหลังอาหารกลางวัน

Table 12 The relationships of the intensity of Child – Oral Impacts on Daily Performances index of outstanding school of oral health education program, diet control program and brushing after lunch program.

ผลกระทบ	โรงเรียน	ขนาดของผลกระทบ (Intensity)						P-value
		ไม่มี	เล็กน้อย มาก	เล็กน้อย	ปาน กลาง	รุนแรง	รุนแรง มาก	
การกิน	จัดกิจกรรมการเรียนรู้ ควบคุมการบริโภค แปรงฟัน	26.71	21.92	28.77	15.75	6.16	0.69	0.000*
		20.24	34.97	30.06	10.43	3.07	1.23	
		55.30	20.45	15.15	7.58	1.52	0	
การพูด	จัดกิจกรรมการเรียนรู้ ควบคุมการบริโภค แปรงฟัน	81.08	8.11	5.41	3.38	0.67	1.35	0.000*
		58.28	27.61	8.59	2.45	2.45	0.62	
		87.88	6.82	3.03	1.51	0.76	0	
การทำความสะอาด	จัดกิจกรรมการเรียนรู้ ควบคุมการบริโภค แปรงฟัน	57.83	14.97	9.52	9.52	6.80	1.36	0.000*
		42.33	28.22	19.02	7.36	2.46	0.61	
		63.63	15.91	3.79	12.88	3.79	0	
การพักผ่อน	จัดกิจกรรมการเรียนรู้ ควบคุมการบริโภค แปรงฟัน	85.04	6.12	4.08	2.04	2.72	0	0.000*
		58.59	23.93	11.66	3.68	1.84	0	
		87.88	7.58	3.03	0	1.51	0	
อารมณ์	จัดกิจกรรมการเรียนรู้ ควบคุมการบริโภค แปรงฟัน	83.12	6.08	6.08	3.38	0.67	0.67	0.000*
		49.69	25.77	12.88	9.20	1.23	1.23	
		80.30	8.34	6.06	3.03	2.27	0	
การยิ้ม	จัดกิจกรรมการเรียนรู้ ควบคุมการบริโภค แปรงฟัน	75.68	7.43	5.40	6.76	2.70	2.03	0.000*
		47.86	28.84	9.81	9.81	1.84	1.84	
		81.06	9.86	2.27	5.30	1.51	0	
การเรียน	จัดกิจกรรมการเรียนรู้ ควบคุมการบริโภค แปรงฟัน	88.52	0.67	6.09	3.38	0.67	0.67	0.000*
		63.80	23.93	4.91	3.68	1.84	1.84	
		84.85	12.13	1.51	0	1.51	0	
การเข้าสังคม	จัดกิจกรรมการเรียนรู้ ควบคุมการบริโภค แปรงฟัน	77.71	8.11	9.46	3.38	0.67	0.67	0.105*
		64.42	20.24	9.20	4.29	1.23	0.62	
		81.06	12.12	5.30	0.76	0.76	0	
สรุป	จัดกิจกรรมการเรียนรู้ ควบคุมการบริโภค แปรงฟัน	14.86	74.32	8.78	2.04	0	0	0.000*
		11.66	72.39	15.34	0.61	0	0	
		45.45	50.00	3.79	0.76	0	0	

* ระดับความเชื่อมั่นที่ 95 %

เอกสารอ้างอิง

1. วราภรณ์ จีรพงษา และปิยะดา ประเสริฐสม. การบูรณาการงานส่งเสริมทันตสุขภาพและการป้องกันโรคในช่องปากในกลุ่มวัยเรียน. ใน : สุธณี วงศ์คงคาเทพ, สาลิกา เมธนาวัน, อลิสา ศิริเวชสุทนต์, ศรีสมร พิมพ์โพธิ์, บรรณาธิการ: หลักสูตรการบูรณาการการส่งเสริมป้องกันสุขภาพช่องปากในหน่วยบริการปฐมภูมิ. นนทบุรี : สถาบันบรมราชชนก; 2549.
2. Tolvanen M, Lahti S, Poutanen R, Seppä L, Pohjola V, Hausen H. Changes in Children's oral health-related behavior, knowledge and attitudes during a 3.4-yr randomized clinical trial and oral health-promotion program. Eur J Oral. 2552; 117(4):390-7.
3. สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย. แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด ; 2545
4. สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย. โครงการเด็กไทยทำได้ในโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ. Available from : <http://hps.anamai.moph.go.th/pensi/guide.ppt#33>
5. ประเวศ วะสี. ทฤษฎีใหม่ทางการแพทย์. กรุงเทพมหานคร: หมอชาวบ้าน; 2547 หน้า 28-31.
6. Bowling A. Measuring health: A review of quality of life measurement scales. 2nd ed. Buckingham: Open University Press; 2540. p. 9-15.
7. Locker D. Measuring oral health: a conceptual framework. Community Dent Health 2531; 5:3-18.
8. สูดดวง กฤษฎาพงษ์. คุณภาพชีวิตในมิติสุขภาพช่องปาก : หลักการและการวัด. ปทุมธานี: บริษัท นโม พรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง; 2552
9. Mayer MP, de Paiva Buischi y, de Oliveira LB, Gjermo O. Long - term effect of an oral hygiene training program on knowledge and reported behavior. Oral Health Prev Dent. 2546 ; 1(1):37-43.
10. Hamasha, Abed Al-Hadi; Warren, John J.; Levy, Steven M.; Broffitt, Barbara; Kanellis, Michael J. Oral health behaviors of children in low and high socioeconomic status families. Pediatr Dent. 2549 Jul-Aug; 28(4):310-5.
11. Karjalainen S. Eating patterns, diet and dental caries. Dent Update. 2550 Jun; 34(5):295-8, 300.
12. Gherunpong S, Tsakos, G, Sheiham Ae. The prevalence and severity of oral impacts on daily performances in Thai primary school children. Health Qual Life Outcomes. 2547, 2 : 57. [cited 2004 Oct 12]. Available from : <http://www.gqlo.com/content/2/1/57>.

Evaluation of Oral Health Promotion Activities in Primary Schools on Health Promotion Center Region 2

Panitthep Tupparungsri* D.D.S.

Auearee Wattanathongchai* B.Ed. (Health Education)

Abstract

The objective of the study was to compare knowledge, attitude, oral health behavior and child-oral impacts on daily performances between students from the outstanding school of oral health promotion at provincial level in 2009 and control schools. The study was conducted on 889 students, who were studying at grade 5 and 6, sampling by simple random method. Data collection was followed questionnaire about knowledge, attitude, and oral health behavior and compiled with questionnaire about child-oral impacts on daily performances. Data were analyzed with descriptive statistics, chi-square test and independent t-test.

The results showed that oral health promotion activities significantly related to the money using for snack, soft drink and soda syrup, eating behavior of snack and the child-oral impacts on daily performances at P-value <0.05. However there are differences between outstanding schools of oral health promotion from difference program.

Key words : *Oral health promotion Primary schools*

* Health Promotion Center Region 2, Department of Health, Ministry of Public Health